

III. ХИЕРОКЪЛ

За Хиерокъл, съставителя на съчинението *Συνέδημος*, се знае само името му и епитетът *γραμματικός*, който му е даден от Константин Багренородни. Самото съчинение — чието заглавие значи „спътник“ — не е представлявало вероятно обикновен пътеводител, а нещо като официален наръчник за държавните чиновници, които отивали по административна служба из провинциите на Византийската империя.

Според последните изследвания на географските имена съчинението на Хиерокъл е било съставено в началото на Юстиниановото царуване, именно между 1 август 527 г. и есента на 528 г. Изворите на Хиерокъл са неизвестни. Предполага се обаче, че той не е бил първият съставител на такова официално съчинение по статистическа география на империята. Той ще да е използвал някакъв подобен наръчник от времето на Теодосий II (408—450) или на Маркиан (450—457), защото известен брой имена на градове, създадени след тая епоха, му са свършено непознати. Самият Synecdemus по-късно е бил доста широко използван — служил е за пряк извор на Георги Кипърски и на Константин Багренородни.

Съчинението на Хиерокъл дава твърде ценни сведения за географията и административното устройство на нашите земи в ранното средновековие, когато те са съставлявали част от Византийската империя.

РЪКОПИСИ: T = cod. Taurinensis B. II. 26 (XII s.). — F = cod. Farnesinus, iam Neapolitanus LXVIII (XII—XIV s.). — H = cod. Hierosolymitanus (XII—XIII s.). Последният е използван само частично.

ИЗДАНИЯ: Wesselingii Vetera Romanorum itinera. Amsterdami 1735. Това издание е основно. — G. Parthey, Hieroclis Synecdemus et notitiae graecae episcopatum, Berolini 1866. — A. Burckhardt, Hieroclis Synecdemus, Lipsiae 1893. — E. Honigmann, Le Synecdèmos d'Hiéroclès et l'Opuscule géographique de Georges de Chypre, Bruxelles 1939.

Настоящият превод е направен според двете последни издания, като в първата колона отляво са дадени имената на селищата във формата, която им дава Burckhardt. Във втората колона стои на български възстановената форма на името или тази форма, която е добила някаква гражданственост у нас, а в третата колона е дадено отъждествяването с днешното местно име. В критичния апарат са дадени главните разночетения по Burckhardt, както и някои форми, поправени от Honigmann.

В коментара са посочени само най-характерните форми на имената или формите на ония имена, които не се срещат в римските пътеводители. За останалите вж. Itinera Roma, т. I Латински извори за българската история, стр. 9—45.

КНИЖНИНА: W. M. Ramsay, Historical Geography of Asia Minor, London 1890. — *Idem*, Phrygian Orthodox and Heretics. III. Hierocles: Date: Principle of formation of his list, Byzantion VI (1931), p. 27—32. — Kiessling: PWRE, VIII, 2, col. 1487—1489, s. v. Hierocles № 20. — Krumbacher, G B L, p. 417. — E. Honigmann, Le Synecdèmos, p. I—II.

HIEROCLIS SYNECDEMUS

ПЪТЕВОДИТЕЛ ОТ ХИЕРОКЪЛ

631, ³ <i>Εἰσὶν αἱ πᾶσαι ἐπαρχίαι καὶ πόλεις αἱ ὑπὸ τὸν βασιλέα τῶν Ῥωμαίων διοικούμεναι τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐπαρχίαι ξδ, πόλεις θλε, ὡς ὑποτέταται.</i>	Всички провинции и градове, които се управляват от императора на ромеите в Константинопол, са 64 провинции и 935 града според [следното] разпределение:	
4 α. <i>Ἐπαρχία Θράκης Ἐυρώπης, ὑπὸ κομισάριον, πόλεις ιδ.</i>	I. Европа, ⁹ провинция в Тракия, [управлявана] от консуларий — 14 града	
632, ¹ <i>Ἐυδοξιούπολις</i>	Евдоксиопол ⁸	дн. Силиврия
2 <i>Ἡράκλεια</i>	Хераклея ⁴	— Ерегли
3 <i>Ἀρκαδιούπολις</i>	Аркадиопол ⁵	— Люле-Бургас
4 <i>Βιζύη</i>	Виза	— Виза
5 <i>Πανόνιον</i>	Панион ⁶	— Панидос (Барбарос)
6 <i>Ὀρνοι</i>	Орни ⁷	— при нос Коджабурун
633, ¹ <i>Γάννος</i>	Ганос	— Ганос (Газикьой)
2 <i>Καλλιπόλις</i>	Калипол	— Галиполи
3 <i>Μύριζος</i>	Миризос	при Чаталтепе
4 <i>Σιλτικὴ</i>	Силтики	— Силтикьой
5 <i>Σαυαδία</i>	Савсадия ⁸	Кавак
634, ¹ <i>Ἀφροδισία</i>	Афродизия	— Авраша на 8 км з. от Кавак
2 <i>Ἄπριος</i>	Апри ⁹	— Кермиен
3 <i>Κοιλία</i>	Кила	— Килитбахар (Килия) ¹⁰
4 β. <i>Ἐπαρχία Ῥοδόπης, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ζ.</i>	II. Провинция Родоп ¹¹ , [управлявана] от хегемон — 7 града	
5 <i>Αἶνος</i>	Енос	дн. Енос
6 <i>Μαξιμιανούπολις</i>	Максимианопол ¹²	— Месинкалеси до Гюмюрджина
7 <i>Τραϊανούπολις</i>	Траянопол	— Лъджакьой (Терма Лутра) южно от Фере
8 <i>Μαρώνεια</i>	Марония	— Марония

631,3 *ἐπαρχίαι* να P. 632,1 *εὐδοξιούπολις* T. 632,5 *Πάνιον* Non. 633,1 *Γάννος* Non. 633,3 *Μύριζος* Non. 633,5 *σαυαδία* P *σαυαδία* CH *Σαυαδία* Non. 634,2 *ἄπριος* O. 634,3 *Κοιλία* Non. 634,4 *ροδόπτε* M. 634,8 *μαρώνα* FCOMH *Μαρώνεια* Non.

¹ Страниците и редовете са посочени според изданието на Wesseling, което е споменато в предговора. Тази номерация е запазена във всички по-късни издания. ² Главният град на провинция Европа бил Хераклея. ³ По-старото име на града било Salambria или Selymbria. Името Евдоксиопол той получил в чест на Евдоксия, жена на император Аркадий (395—408). ⁴ По-старото име на града е Perinthus. Наречен бил Хераклея в началото на IV в. — дн. Ерегли. Вж. Jireček K., Die Heerstrasse p. 51 sq. ⁵ Старото име на града било Bergule. Името Аркадиопол той получил в чест на император Аркадий. ⁶ През IV в. градът е носел и името Theodosiopolis в чест на имп. Теодосий I (379—395). Вж. A. H. M. Jones, The Greec City from Alexander to Justinian, Oxford 1940, p. 381, n. 34. ⁷ Градът е бил известен в античността и под името Castellum Bornos (*Βόρνος*). ⁸ За отъждествяване на Савсадия и Афродизия с Кавак и Авраша вж. L. Honigmann, Pour l'Atlas byzantin, Sausadia. Byzantion, XI (1936), pp. 556—558. Miller, Itineraria Romana, col. 589, предлага съответно Шедели и Кавак. ⁹ Отъждествяването на Апри с Кермиен е дадено според G. Lampousiades, 'Ὁδὸν ἀποικίων Ἄπριος — Кермиен, Θρακικά, II (1929), p. 323. — Miller, op. cit., col. 527. Апри е дн. Айнарджик (Инеджик). ¹⁰ За отъждествяването на Кила с Килия вж. L. Robert, Les villes de la Chersonèse et de la Thrace, Hellenica V (1948), p. 44 sq., 47 p. 6. ¹¹ Главният град на провинция Родоп бил Траянопол. ¹² По-старото име на града е Porsulae. Наречен бил Максимианопол в началото на IV в.

634,9	<i>Τόπιρος νῦν Ῥούσιον</i>	Топир, ¹ сега Русион	— град близо до устието на р. Места
635,1	<i>Νικόπολις</i>	Никопол	— при Гоце Делчев
2	<i>Κερεοπίργος</i>	Кереопирг ²	— източно от Гюмюрджина
3	<i>γ. Ἐπαρχία Θράκης, ὑπὸ κονсуλάριον, πόλεις ε.</i>	III. Провинция Тракия, [управлявана]	от консуларий — 5 града
4	<i>Φιλιππούπολις</i>	Филипопол ³	дн. Пловдив
5	<i>Βερόη</i>	Вероя ⁴	— Стара Загора
6	<i>Διοκλητιανούπολις</i>	Диоклитианопол ⁵	— може би при Чирпан
7	<i>Σεβαστούπολις</i>	Севастопол	— неуточнено
8	<i>Δίοσπολις</i>	Диоспол ⁶	— може би при Ямбол
9	<i>δ. Ἐπαρχία Ἡμιμόντου, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ε.</i>	IV. Провинция Хемимонт, [управлявана]	от хегемон — 5 града
10	<i>Ἀδριανούπολις</i>	Адрианопол ⁷	дн. Одрин
11	<i>Ἀρχιάλος</i>	Анхиало	— Поморие
12	<i>Δεβρέτιος</i>	Девелт	— Девелт, Бургаско
13	<i>Πλωτινούπολις</i>	Плотинопол ⁸	— при Димотика
14	<i>Τζοΐδης</i>	Цоида ⁹	— неуточнено
636,1	<i>ε. Ἐπαρχία Μυσίας, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ζ.</i>	V. Провинция Мизия ¹⁰ , [управлявана]	от хегемон — 7 града
2	<i>Μαρτιανούπολις</i>	Марцианопол	дн. при с. Река Девня

634,9 *τοπιρος νῦν ρουσιον* Η τὸ πινδὸς νῦν ρουσιον С Μ τόπιρος νῦν от. Ο Τόπιρος Ноп. 635,2 *Κερεοπίργος* Ноп. 635,4 *φιλιππούπολις* Ο φιλιππουπόλις согг. е φιλιππουπόλις Н. 635,5 *βερόη* FCOM *βερόη* согг. е *βερόη* Р, *βερόν*, *βερόη* Н. 635,8 от. urbem СОРМ. 635,9 *αιμιμον* Р, add. in mg.: 'sic *ελλησπον* §1^a *pro ελλησπόντου*' Н. 635,10 *адриано* *πολις* Н. 635,11 *αρχιάλος* СОН *Ἀρχιάλος* Ноп. 635,12 *девретиос* F, *девретиос* СОРМ, *девриос* Н *Девелтос* Ноп. 635,13 *плотинин* *πόλις* Н *Πλωτινούπολις* Ноп. 635,14 *Тзоΐда* Ноп.

¹ Още *Th. F. Tafel*, De vias Romanorum militaris Egnatiae parte orientali, Tubingae 1841, p. 19, забелязва, че думите „сега Русион“ ще да са били прибавени по времето на Константин Багренородни поради това, че градът Топир е бил смесван с Русион, дн. Руской или Кешан. Ср. *Honigman*, Synecdemus, p. 12 към посоченото място. Крепостта Топир се намирала при устието на р. Места. За този град вж. *Oberhummer*: PWRE, 2R, VI A (1937), col. 1721—1722, s. v. *Toreiros*. ² Кереопирг е вероятно тъждествен с Брейерофара. Вж. *Oberhummer*: PWRE, III, col. 826 sq. *Breierophara*: Според *A. Kalorothakes*, De Thracia provincia Romana, Lipsiae 1893, p. 75, *Κερεοπίργος*: съответствува на *Κηοπιρών*, което се среща у Прокопий, и с *Κειοπάρα* от един надпис, намерен в Nicopolis ad Istrum. Ако се приеме това отъждествяване, селището трябва да се търси някъде в Неврокопско. ³ Главен град на Тракия. Градът бил наречен Pultrideva от траките. Името си Филипопол той получил в чест на Филип II Македонски (382—336). В античността и в средновековието се среща и името Trimontium. Вж. *G. Kazanow*, Über die Namen der Stadt Philirropel, Ph. W., 1901, p. 50. — *Chr. Danov*: PWRE, col. 2244—2263 s. v. *Philirropolis*. — *В. Бешевлиев*, Античната топономия у нас като исторически извор, ИИБЕ, III (1954), стр. 346 и бел., стр. 354 с подробни библиографски посочвания. ⁴ В римско време градът е бил известен с името *Ancusta Traiana*. В средновековието той се наричал *Βερόη*, *Βορβн*, като за кратко време от императрица Ирина (797—802) е бил преименуван *Εισηρόπολις*. ⁵ Местоположението на този град не е уточнено. Знае се само, че той е бил между Пловдив и Стара Загора. Вж. *П. Мутафчиев*, Към църковно-историческата география на Пловдивско, Сборник в чест на митрополит Максим, София 1931, стр. 4—5. ⁶ Последните два града не са отъждествени с положителност. *K. Jireček*, Heerstrasse, p. 145 = *K. И. Ирецек*, Военният път от Бялград за Цариград и Балканските проходи, БИБ, IV (1931), кн. IV, стр. 107, изказва мнение, че Диосполис е идентичен със средновековния *Diamropolis*, дн. Ямбол. Но по-късно той се отказва от това си мнение, АЕМО X (1886), p. 135; Княжество България, II, Пътувания по България, Пловдив, 1899, стр. 382. *Д. Яранов*, Името на гр. Ямбол, МПр, IX, 2. (1934), стр. 17—25, предполага, че *Diospolis* е съкратена форма от *Dionysopolis*. ⁷ Градът бил наречен Адрианопол в чест на император Адриан (117—138). Тракийското му име е *Uscudata*; наричал се е и *Orestias*. ⁸ Градът Плотинопол бил наречен така по името на I лотина, жена на имп. Траян. Обикновено се приема, че се намирал близо до дн. Димотика. Вж. *В. Регель*, О городе I лотинополе. Сборник в честь Помяловского, СПб 1897, стр. 145—151. — *Oberhummer*: PWRE, col. 471, s. v. *Plotinopolis*. — *Λ. Βασιλειδης*, *Ἡ ἐκ Διδυμοτείρου ἀναθηματικὴ ἐπιπένη πλωτινοπολίτων. Θρακικά*, VIII (1937), p. 196—210. *Λ. Αισωτολίδης*, *Σημειώματα περὶ Πλωτινοπόλεως καὶ Διδυμοτείρου*, ib. IX (1938), стр. 407—414. ⁹ Според *Г. Баласчев*: ИРАИК IV, 2 (1899), стр. 212—213, градът се намирал около Анхиало. ¹⁰ Главният град на провинция Втора или Долна Мизия бил Марцианопол (дн. развалини при с. Река Девня, Провидийско). Марцианопол е бил наречен така от император Траян в чест на сестра му Марция. За литературата вж. у *Ив. Дуичев*, За наименованието на Марцианополис—Девня, ИИД, XIX—XX (1944), стр. 51—55.

636,3	*Ὀδυσσός	Одесос ¹	— Варна
4	Δωρόστολος	Доростол ²	— Силистра
5	Νικόπολις	Никополис ³	— Никюп
6	Νόβαι	Нове	— м. Стъклен при Свищов
7	*Ἀππυρία	Апиария	— Ряхово, Русенко
8	*Ἐβραυτός	Абрит ⁴	— вероятно Разград
9	ς. *Ἐπαρχία Σκυθίας, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ιε.	VI. Провинция Скития, [управлявана] от хегемон — 15 града	
637,1	Τόμις	Томи ⁵	дн. при Кюстенджа
2	Διονυσσόπολις	Дионисопол ⁶	— Балчик
3	*Ἀκραι	Акре	— Калиакра
4	Καλατис	Калатис	— Мангалия
5	*Ἰστρος	Истрос	— при Каранасуф (Истрос)
6	Κωνσταντιαναί	Константиана	— Кюстенджа
7	Ζελέτα	Залдапа	— неуточно
8	Τρόπειος	Тропеум ⁷	— Адамклисе
9	*Ἀξιούπολις	Аксиопол	— Хиног при Черна вода
10	Καπίδαβα	Капидава	дн. при Калакьой (Капидава)
11	Κάρσιος	Карсиум	— Хърсово
12	Τρέσμис	Трезмис	— Иглица
13	Νοβιοδοῦνος	Новиодунум	— Исакча
14	Ἀἴγισος	Егисос	— Тулча
15	*Ἀλμυρίς	Алмирис	— Запоройени
638,1	ς. *Ἐπαρχία Ἰλλυρικοῦ, ἢ Μακεδονία, ὑπὸ конσιλά- ριον, πόλεις λβ.	VII. Провинция I Македония в Илирик ⁸ , [управлявана] от консуларий — 32 града	
2	Θεσσαλονίκη	Тесалоника ⁹	дн. Солун

636,3 *Ὀδυσσός Ноп. 636,4 δωροστόλος FCOPMH Δωρόστολος Ноп. 636,7 *Ἀππυρία Ноп. 636,8 *Ἀβριυτός Ноп. 637,1 Τόμις Ноп. 637,2 Διονυσσόπολις Ноп. 637,4 Καλατис Ноп. 637,6 κωνσταντιανὰ FCM Κωνσταντιανὰ Ноп. 637,7 Ζελέτα Ноп. 637,8 τρόπειος COM Τρόπαιον Ноп. 637,13 νοβιοδοῦνος OH. νοβίω δοῦνιос P Νοβιόδουνον Ноп. 637,15 ἀλμύρησ O.

¹ От VII в. нататък градът вече се среща под името Варна. Вж. *Miller*, op. cit. col. 512—513. — *Ив. Дуйчев*, Проучвания върху българското средновековие, Сб. БАН, XLI, клон Историко-филологичен 21. 1945, стр. 163—165. ² В средновековието градът е известен и с имената *Дръстъръ*, *Дрѣстѣра*. За него вж. *V. Párvan*, Municipium Aurelium Durostorum, *Rivista di Filologia e d'Istruzione classica*, N. S., anno II, fasc. 3, Torino 1924. *Я. Тодоров*, Durostorum — Принос към античната история на Силистра, Сборник Силистра и Добруджа, София 1927, стр. 3—58. — *П. Мутафчиев*, Съдбините на средновековния Дръстър, пак там, стр. 101—196. За името му вж. *Ст. Романски*, Имената на два крайдунавски града: 2. Силистра. Сборник в чест на проф. Л. Милетич, София 1933, стр. 657—658. ³ С името Никополис тук е отбелязан известният римски град Nicopolis ad Istrum, ad Istrum, ad Naemum. Той се намирал при дн. с. Никюп (Търновско). Градът, чието име означава „град на победите“, бил основан от имп. Траян след завладяването на Дакия от римляните в 107 г. За него вж. *G. Seure*, Nicopolis ad Istrum, RA, II (1907), p. 257. — *G. Kazanow*, Nicopolis ad Naemum (ad Istrum), PWRE, XVII, col. 519—533. — *С. Бобчев*, Nicopolis ad Istrum. ИБАИ, V (1929), стр. 59—76. ⁴ Доскоро Абрит се отъждествяваше със с. Абтаат в Северна Добруджа. Въз основа на открити епиграфски паметници може да се приеме, че той е бил на мястото на дн. Разград. Вж. *Т. Иванов*, Два надписа от античния град при Разград, ИБАИ, XX (1955), стр. 175 сл. — *Т. Иванов*, Новооткритият античен град Абрит при Разград, Ист. Пр., год. XII (1956), кн. 1, стр. 79—92. ⁵ Главен град на провинция Маджа Скития. ⁶ По-старото име на Дионисопол е *Κρούνοι*. За града повече вж. *О. Tafrafi*, La cite Pontique de Dionysopolis, Paris 1927. ⁷ Тропеум се среща обикновено под формата Tropaem Traiani. За него вж. *V. Párvan*, Cetatea Tropaem, București 1912. ⁸ След Теодосий I префектурата Илирик обхващала западната част на Балканския полуостров — земите на дн. Югославия на юг от Дунав, част от Гърция с остров Крит и западните български земи до р. Вит и прохода Траянови врата. Тя била съставена от два диоцеза — Дакия и Македония. Понякога обаче префектурата Илирик бива посочвана като диоцез. ⁹ Главният град на провинция I Македония бил Солун. Общо за историята на града вж. *О. Tafrafi*, Thessalonique des origines au XIVe siècle, Paris 1919. За името на града вж. *B. Gerov*, Zur Frage nach der altbulgarischen Form des Namens der Stadt Saloniki, Сборник в памет на П. Ников, София 1940, стр. 126—133. *Ст. Романски*, Имената на някои македонски градове: 1. Солун, МПр. V. 2 (1929), стр. 78—85. — *Ив. Снегаров*, Солун в българската духовна култура, София 1937, стр. 1—25.

638,3	Πέλλη	Пела ¹	— Постол, Ениджевардарско
4	Εὐρωπος	Европос	— Бозаджи
5	Δίος	Диос	— Диос при Малатрия
6	Βέρεια	Верейя	— Бер (Караферия)
7	*Εορδαία	Еордея	— Моранли (Риаки), Кожанско
8	*Εδεσσα	Едеса ²	— Воден
9	Κέλλη	Кели ³	— неуточно
10	*Αλμοπία	Алмопия ⁴	— Мъглен
11	[Λάρισσα]	Лариса ⁵	— неуточно
639,1	*Ηράκλεια Λαούκων	Хераклея Линкестийска ⁶	— Лерин
2	*Αντανία Γεμίνδου	Антания, Геминдос ⁷	— неизвестни
3	Νικέδης	Никея ⁸	— може би при Велушина, Битолско
4	Δοίβωρος	Довир	— Дойран
5	*Ιδομένη	Идомени	— Милетково при Мировци, Гевгелийско
6	Βράγγλος	Врагил	— може би Верги, Нигритско
7	Πρίμανλα	Примана ⁹	дн. Корфовуна (Йенимахле), Нигритско
8	Παρθικόπολις	Парикопол ¹⁰	— Нигрита
9	*Ηράκλεια Στρυμόνου	Хераклея Стримонска ¹¹	— Зервохори
10	Σέρραι	Серес	— Сяр
640,1	Φίλιπποι	Филипи ¹²	— Филипи
2	*Αμφίπολις	Амфипол ¹³	— Амфиполи (Неохори)
3	*Απολλωνία	Аполония	— Полина, южно от езерото Волве

638,4 εὐρωπος О. 638,5 Δίον Ноп. 638,6 βέρεια СРМ. 638,7 *Εορδαία Ноп. 638,9 Κέλλη Ноп. 638,10 αλμοπία СМ *Αλμοπία Ноп. 638,11 v. 11 om. TFCРH. 639,1 λαούκων FСOPMH *Ηεράκλεια Λαύκων Ноп. 639,2 ἀντανία FСOPMH *Αντανία, Γεμίνδος Ноп. 639,3 Νικεя (?) Ноп. 639,4 Δόβρωρος Ноп. 639,6 βράγγλος СМ. 639,7 πρίμανλα FСOPH τριμωνα М Πριмана Ноп. 639,8 Παρθικόπολις Ноп. 639,9 *Ηεράκλεια Στρυμόνος Ноп. 640,1 φίλιππος FСOPMH. 640,2 *Αμφίπολις Ноп.

¹ Пела е била старата столица на македонското царство на Филип II и Александър Македонски. Развалините ѝ личат при посоченото село Постол, Ениджевардарско. ² Градът носи българското име *Βόδрина* още у някои средновековни византийски автори от XI и XII в. ³ K. Miller, op. cit., col. 521 отъждествява селището със с. Баня, Островско. *Honigmann*, Synecdemos, p. 14 го отъждествява със село Горничево (Кели), Леринско. *Ch. Edson*, The Location of Cellae and the Route of the Via Egnatia in Western Macedonia, Classical Philology, XLVI, 1 January 1951, p. 9, го поставя недалеч от Новиград или Сурувичево, южно от Островското езеро. ⁴ Мъглен е днес покрайнина северно от Воден. ⁵ Има Лариса, град в Тесалия на р. Пиний. Според *Tomaschek*, Ztsch. f. österr. Gymn. XVIII, 1867, p. 717, цитирано у *Honigmann*, Synecdemos, p. 14, към посоченото място (името на града е може би *Αρμισσα, град, който се среща у Тукидид). ⁶ Според някои автори (*Miller*, op. cit., col. 521) градът Хераклея Линкестийска е идентичен с дн. Битоля. ⁷ Според *Honigmann*, Synecdemos, p. 14, става дума за две различни селища. За първото той предлага (според *W. Tomaschek*, op. cit., p. 717; *N. Vulić*, Archäologische Karte von Jugoslavien, Blatt Kavadarci, Beograd 1938, p. 3) да се четат *Алин-дес*, но не го локализира. Геминдос се споменува у *Const. Porphyrogenitus*, De thematibus, ed. Bonn, p. 49, 17. ⁸ Отъждествяването е според *Fluss*, PWRE, XVII, col. 171, s. v. Nicia. *Miller*, op. cit., col. 521, предлага селището да се постави южно от Парамболе при дн. Казара, а *Kiepert*, FOA, XVI—XVII, южно от Битоля при Кожански хан. ⁹ Може би става дума за mutatio Pennana, която се среща в Itinerarium Burdigalense. Вж. *A. Cuntz*, Itineraria Romana, Lipsiae 1929, 604, 5. *Const. Porphyrogenitus*, op. cit., p. 49, 18, дава формата *Πριβανα*. Отъждествяването е според *Miller*, op. cit., col. 523. ¹⁰ *Honigmann*, Synecdemos, p. 14 към посоченото място предлага формата *Παρθικόπολις*, както се среща селището в някои други паметници. ¹¹ Градът се среща и под името Heracleia Sanctica. ¹² По-старото име на града е Crenides. За историята на тоя разрушен град вж. *P. Collart*, Philippes, ville des Macédoine, depuis ses origines jusqu'à la fin de l'époque romaine, Paris 1937. — *P. Lemerle*, Philippes et la Macédoine sud-orientale, Paris 1945. ¹³ За Amphipolis вж. общо *J. Papastavru*, Amphipolis, Geschichte und Prosopographie, Leipzig 1936 (=Klio, Beiheft XXXVII).

640,4	Νεάπολις	Неапол ¹	— Кавала
5	*Ακανθός	Акант	— Йерисо
6	Βέργη	Верги	— Копач, Нигритско
7	*Αραυρος	Арал ²	— неуточно
8	Κλίμα Μευτικόν και *Ακόντισμα	Клима Местикон Местикон и Аконтисма ³	— област край р. Места — проход при устието на р. Места
9	νησος Θάσος	остров Тасос	— остров Тасос
10	νησος Σαμοθράκη	остров Самотраки	— остров Самотраки
641,1	η. *Επαρχία Μακεδονίας β, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις η.	VIII. Провинция II Македония, [управлявана] от хегемон — 8 града	
2	Στόλοι	Стоби ⁴	дн. Пустоградско при Градско
3	*Αργος	Аргос	— Стариград, Велешко
4	Εὔστράτιον	Естреон	— вероятно при горното течение на р. Струмица
5	Πελαγονία	Пелагония ⁵	— Битоля
6	Βάργαλα	Варгала ⁶	— при с. Карабинци, Щипско
7	Κελειδίον	Келидион ⁷	— неуточно
8	*Αρμονία	Хармония	— неуточно
9	Ζάπαρα	Запара	— Цапари, на з. от Битоля
642,1	θ. *Επαρχία Θεσσαλίας, ὑπὸ ἡγεμόνα, π λεις ιζ.	IX. Провинция Тесалия ⁸ , [управлявана] от хегемон 17 града	
2	Λάρισσα	Лариса	дн. Лариса
3	Δημητριάς	Димитриада	— з. от Велес
4	Θῆβαι	Тива	— Тива
5	Αἰχίνεος	Ехинос	— Ахинос (Ежево)
6	Λάμια	Ламия	— Ламия
7,8	*Υπάτα μητρόπολις	Хипата ⁹ , главен град	— Хипата и Палеокастро, з. от Кардица
9	Τρίκαι	Трики	— Трикала
10	Γόμφοι	Гомфи	— при Мусаки
11	Καισάρεια	Кесария	— Кесария, Кожанско
12	Διοκλητιανούπολις	Диоклитианополис	— Арменово (Арменохо- рион) при Хрупища
13	Φάρσαλος	Фарсалос	— Фарсала

640,5 *Ακανθός Ноп. 640,6 Βέργη Ноп. 640,7 *Αραυρος Ноп. 640,8 μευτικόν Η Κλίμα Μευτικόν, *Ακόντισμα Ноп. 641,2 Στόλοι Ноп. 641,4 εὔστράτιον Ο Αίστραион Ноп. 641,7 Κελαινίδιον Ноп. 642,2 λά-
ρися Ο. 642,5 αἰχινίω F αἰχιονίω C αἰχονία Ο αἰχιονίω P *Εχίνος Ноп. 642,6 Λαμία Ноп. 642,7,8 *Υπάτα,
Μητρόπολις Ноп. 642,9 Τρίκκη Ноп. 642,11 καισαρία Ο και παρεία M, post 11 add. παιονία P.

¹ Неапол е може би идентичен с Христопол. В средновековието градът се наричал и **Μορφυμενць**. Вж. *Й. Иванов*, Богомилски книги и легенди, София 1925, стр. 286. ² *Αραυρος се среща и под формата *Αραυρῶν (Not. ep., ed. Κοιτάδης р. 94). *Αραυρος (Suidae Lexicon, ed. Adler, I, р. 365, 24). ³ Както отбелязва *Honigmann*, Synecdemos, р. 69, към № 1090, κλίμα, κλίμα означава планинска област. Аконтисма се среща и под формата Vicontissima, Hercontroma. За прохода вж. *Π. Мутафчиев*, Старият друм през Траянова врата, СпБАН, XXXVII (53), 1937, стр. 29. ⁴ Главен град на провинция Втора Македония. ⁵ Градът се среща и под името Neaclesia. В средновековието той се е наричал Βούτελις, а по-късно е наречен Манастир. Вж. *Ст. Романски*, Имената на някои македонски градове: З. Битоля, МГр. V, 4 (1929), стр. 63—70. ⁶ Отгъждествяването е според *Ив. Венедиков*, Варгала: Разкопки и проучвания I, София 1948, стр. 82 сл. ⁷ Според *Honigmann*, Synecdemos, р. 16, Келидион е може би идентично с Κελίδιον, дн. с. Ключ в подножието на Беласица. Ключката клисура между планините Огражден и Беласица била укрепена от Самуил в 1014 г. срещу войските на Василий II. Вж. *Georgius Cedrenus Ioannis Scylitzae* op. ed. Bonn, II, р. 458; ср. *Златарски*, История, II, 1, стр. 730 сл. ⁸ Провинцията Тесалия е обхващала земите на дн. Тесалия. Главният ѝ град бил Лариса. ⁹ *Burckhardt*, op. cit., р. 16, предполага, че μητρόπολις се отнася към Хипатия. *Honigmann*, Synecdemos, р. 16, възприема поправката на *G. Gundermann*, В. Z., IV (1895), р. 606, че това са две отделни селища.

643,1	<i>Σαλτοβουραμίσιον</i>	Салтос Бурамисиос ¹	—	неуточнено
2	<i>Σαλτο ἰόβιος</i>	Салтос Йовиос ²	—	неуточнено
3	<i>νῆσος Σκιάθος</i>	остров Скиатос	—	Скиатос
4	<i>νῆσος Σκέπελος</i>	остров Скопелос	—	Скопелос
5	<i>νῆσος Πεπαρίσιθος</i>	остров Пепаритос ³	—	Скопелос

652,8	<i>ιγ. Ἐπαρχία νέας Ἠπείρου,</i> <i>ἐπὶ κοινολάριον, πόλεις θ.</i>	XIII. Провинция Нови Епир ⁴ , [управлявана]	от консуларий	— 9 града
653,1	<i>Δυρράχιν ἢ ποτε Ἐπί-</i> <i>δαμνος</i>	Дирахиум ⁵	някога Епидамн,	дн. Драч
2	<i>Σκάμπα</i>	Скампа	—	Елбасан
3	<i>Ἀπολλωνία</i>	Аполония	—	при Поян
4	<i>Βούλλης</i>	Вулис ⁶	—	Градица
5	<i>Ἀμαντία</i>	Амантия	—	Пльока
6	<i>Πολυχεριούπολις</i>	Пулхериопол	—	Берат
7	<i>Ἀβλῶν</i>	Авлон	—	Валона
8	<i>Ἀβλινίδος μητρόπολις</i>	Лихнида ⁷ , главен град	—	Охрид
654,1	<i>Ἀλιστρῶν καὶ Σκεύπτων</i>	Алистрон и Скептон ⁸	—	неизвестни
2	<i>ιδ. Ἐπαρχία Δακίας μεσογί-</i> <i>ου, ἐπὶ κοινουλάριον, πόλεις ε.</i>	XIV. Провинция Средна Дакия, [управлявана]	от консуларий	— 5 града
3	<i>Σαρδική μητρόπολις</i>	Сердика ⁹ , главен град	дн. София	
4	<i>Παυταλία</i>	Пауталия ¹⁰	—	Кюстендил
5	<i>Γερμανία</i>	Герми ¹¹	—	Сапаревска баня
6	<i>Ναῖσος</i>	Найсос	—	Ниш
7	<i>Ῥεμισιανία</i>	Ремесиана	—	Бела Паланка
655,1	<i>ιε. Ἐπαρχία τῆ πα. . . .,¹²</i> <i>ὑπο κοινουλάριον, πόλεις ε.</i>	XV. Провинция Крайбрежна Дакия, [управлявана]	от консуларий	— 5 града

643,1 *Σάλτος Βουραμήσιος* Ноп. 643,2 *Σάλτος Ἰόβιος* Ноп. 643,4 *Σκόπελος* Ноп. 643,5 *νῆσος Πεπαρίθης* Ноп. 653,1 *δυρράχιν* ОР ἢ ποτε СОРМН, conjungunt ἐπίδαμνος et σκάμπα ОР. 653,2 *σκάμπα*

FCOMH σκάτ Р Δυρράχιον Ноп 653,4 *Βουλλίης* Ноп. 653,6 *Πολυχεριούπολις* Ноп. 653,8 *αβλινίδος* Р *Αβλινίδος* Ноп. 654,1 *σκελιῶν* СОРМ **Ἀλιστρῶν, Σκέπτων* (?) Ноп. 654,3 *Σαρδική* Ноп. 654,4 *παυταλία* О *παυταλία* Р. 654,5 *Γερμανία* Ноп. 654,6 *Ναίσσος* Ноп. 655,1 *ΠΑΡΑΠΟΤΑΜΙΑ ΔΑΚΙΑ* Ноп.

¹ *Honigmann*, Synecdemos, p. 16, предлага да се четe *Σάλτος Κηραιμήσιος* и го сравнява с *κάμπος Κηραιμήσιος* от „Чудесата на св. Димитър Солунски“, АА SS, oct. IV, col. 180 E. Това сравнение е неправдоподобно, тъй като Керамисийското поле се е намирало в Западна Македония. ² Различните мнения за отъждествяването на това селище вж. у *Honigmann*, Synecdemos, p. 17. ³ Това е античното име на остров Скопелос. ⁴ Провинцията Нови Епир обхващала земите на дн. Средна и Южна Албания. Главният ѝ град бил Дирахиум. ⁵ В изданието на *Burckhardt* към това място стои: „Дирахиум, някога Епидамн“. Наистина Епидамн, или Епидавър, бил по-старият град, който се намирал непосредствено до Дирахиум. ⁶ Вулис се среща и под името *Βουλία, Βουλεία, Βουλεία*. ⁷ В средновековието градът се среща и под името *Ἀχρῖς*. Общо за историята на селището вж. *Ив. Снегаров*, Град Охрид, Исторически очерк, МПр., IV, 1(1928), стр. 91—139; 2, стр. 65—99; 3, стр. 57—89; *Л. Милетич*, По въпроса за произхода на името Охрид, МПр., II, 2 (1926), стр. 142—146; *Ст. Романски*, Имената на някои македонски градове: 2. Охрид, МПр. V, 3 (1929), стр. 71—76. ⁸ **Ἀλιστρῶν* се среща и под формата **Ἀλιστρος, Ἀίστρια: Proc., De aed., IV, 4*. Вж. *Bürchner: PWRE XIII*, col. 737. В изданието на *Burckhardt* (p. 13) е отбелязано, че е наречен и *Σκεύπτων*. Това са вероятно различни селища, както отбелязва *Honigmann*, Synecdemos, p. 20. *Σκεύπτων* се среща и под формите *Σκροῶν, Σκέπτων*. ⁹ Главен град на провинция Средна Дакия. В средновековието градът се наричал *Срѣдъца, Тридѣтѣца* и София. Вж. *Г. Кацаров*, Принос към старата история на София. (Материали за историята на София, кн. I), София 1910; *Свищял*, София в древността, в Юбилейна книга на гр. София (1878—1920), София 1928, стр. 15—17. — *Й. Иванов*, Средновековна София. Пак там, стр. 31—38.

¹⁰ В средновековието градът се наричал *Вельсждъ*. Вж. *Й. Иванов*, Северна Македония, София 1908, стр. 33. ¹¹ Издателят Наугу дава в текста формата Гермаи (*Γερμανή*), обаче в първообраза на Прокониевия ръкопис ще да е стояло Германи (*Γερμανή*), към което ни насочват успоредните му форми у самия Проконий (*Γερμανία*), *De bell.*, III, 11, 21; и *Γερμέννε*, *De aed.*, IV, 4. Впрочем *Maltretus* и *Dindorf* в изданието на Проконий си служат с формата *Γερμανή*. Въпросният град бил разположен при дн. Сапаревска баня. ¹² *Honigmann*, Synecdemos, p. 20, допълва празнината така: *παρὰ [ποταμία Δακία]*.

655,2	*Ραζαρία μητρόπολις	Рациария ¹ главен град	дн. Арчар, Видинско
3	Βονολία	Бонония ²	— Видин
4	*Ακινες	Акве	— Видровац при Неготин
5	Καστραμάρτης	Кастра Мартис	— Кула
6	*Ισκος	Ескус ³	— при Гиген
7	ιζ. *Επαρχία Δαρδανίας, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις γ.	XVI. Провинция Дардания ⁴ , [управлявана] от хегемон	— 3 града
8	Σκουπιμητρόπολις	Скупи, главен град	дн. Злокучене при Скопие
656,1	Μηρίων	Мирион ⁵	— неизвестно
2	Οἰλλιάνα	Улпиана	— Липлян
3	ιζ. *Επαρχία Πρεβαλίτας, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις γ.	XVII. Провинция Превалитана ⁶ , [управлявана] от хегемон	— 3 града
4	Σκόδρα	Скодра	дн. Шкодра
5	Λίσσος	Лисос	— Леш (Алесио)
6	Δωράκιον μητρόπολις	Доракион ⁷	— Дукля [?]
657,1	ιη. *Επαρχία Μισίας, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ε.	XVIII. Провинция Мизия ⁸ , [управлявана] от хегемон	— 5 града
2	Βιμινάκιον μητρόπολις	Виминациум	дн. Костолац
3	Σιγγιδόνος	Сингидунум	Белград
4	Γρατιανία	Грациана	неизвестно
5	Τρικωρνία	Трикорния	— при Ритопек
6	*Ορθεμάροχος	Хореум Марги	— Кюприя
7	ιδ. *Επαρχία Πανονίας, ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις β.	XIX. Провинция Панония ⁹ , [управлявана] от хегемон	— 2 града
8	Σέρμιον	Сирмиум ¹⁰	дн. Сремска Митровица
9	Βασσιανία	Басиана	— при Петровци

655,2 *Ραζαρία Ноп. 655,3 βηγολία Ο Βωνονία Ноп. 655,4 ακίνες Ο *Ακινες Ноп. 655,5 καστρα-
 μάρις CH καστραμάρτης OM Κάστρα Μάρτις Ноп. 655,6 ισκος FCOPMH Οϊσκος Ноп. 655,8 Σκο πι Ноп.
 656,2 Οϊλλιανία Ноп. 656,4 σκόδραι Ο Σκόδρα Ноп. 656,6 Δοκλѐа (?) Ноп. 657,2 βιμινάκιον M Βιμινάκιον
 Ноп. 657,3 Σιγγιδουνιον Ноп. 657,5 Τρικόρνια Ноп. 657,6 *Ορθεομάροχον Ноп. 657,7 παννονία H. 657,8 Σѐρ-
 мион Ноп. 657,9 Βασσιανία Ноп.

¹ В изданието на *Burckhardt* стои *μητρόπολις*, което показва, че Рациария е бил главен град на провинция Крайбрежна Дакия (*Dacia Ripensis*). Вж. *Бешевлиев*, Латинските местни имена, стр. 283, 284. ² В средновековието градът се е наричал Бъднъ. Вж. *Ст. Романски*, Имената на два крайдунавски града: 1. Видин, в: Сборник в чест на Л. Милетич, стр. 656—657. За Видин общо вж. *Д. Цухлев*, История на града Видин и неговата област, София 1932, стр. 1—202. ³ За античния град Ескус вж. *Chr. Danov*: PWRE, XIII, col. 2033—2038 s. v. Oescus. ⁴ Провинция Дардания имала главни градове Скупи и Улпиана. ⁵ В *Notitia dignitatum* Мирион се среща под формата *Merenses*. *Μηρίων* е може би идентичен със споменатия у *Proc.*, De aed., IV, 4, p. 120, 47 *Βερμѐζιον*. Вж. *Fluss*: PWRE, XV, col. 1031, s. v. Merion. ⁶ Провинция Превалитана, дн. Западна Сърбия до р. Дрин и част от Албания. Главният ѝ град бил Скодра. ⁷ Възстановената форма, която *Honigmann* предлага, е несигурна. Някои автори предлагат да се чете *Δωράχιον*. Вж. *Honigmann*, Synecdemos, p. 21. ⁸ Става дума за провинция Първа, или Горна Мизия с главен град Виминациум. ⁹ Става дума за провинция Долна Панония, която обхващала земите на дн. Северна Югославия и част от Унгария. Главният ѝ град е бил Сирмиум. ¹⁰ В средновековието градът се среща и под формите *Срѐмъ* и *Θρѐμος*. Вж. *Й. Иванов*, Български старини от Македония, София 1931, стр. 554.